

Part 6- Acció i responsabilitat moral: finalitats, mitjans i conseqüències de les accions

1: LA NOSTRA FINALITAT ULTIMA

La **finalitat** és allò que es vol aconseguir en fer una cosa:

Tot allò que fem ho fem per una finalitat, és a dir, anem darrera d'algun desig i el volem aconseguir. Per exemple: treballem per guanyar diners o perquè ens agrada o per distreure'ns etc.

La finalitat que tots perseguim és la felicitat. Tots volem ser feliços, tot i que utilitzem mitjans molt variats per aconseguir-ho.

2: ELS MITJANS PER SER FELIÇOS

Els mitjans per aconseguir la felicitat són diversos. La vida pot entendre's de moltes maneres i els mitjans que ens fan feliços també són diferents. Uns volen ser feliços a través del plaer, uns altres pel poder, el compliment del deure, els diners, el prestigi social, o la virtut entre altres.

3: "LA FINALITAT NO JUSTIFICA ELS MITJANS IMMORALS"

Alguns autors com Maquiavel diuen que els mitjans, encara que siguin immorals, són lícits per assolir finalitats bones. Altres, però, i moltes religions, com la catòlica, ho han negat i han dit que no podem utilitzar un mitjà immoral per aconseguir una finalitat moral. Per exemple, un cap de govern no pot matar un innocent per salvar-ne cent.

Veiem el que diu Maquiavel referint-se al comportament del rei:

"Poden anomenar-se bones aquelles (crueltats)- si del mal és lícit dir-ne bé- que es fan d'un sol cop, per necessitat d'assegurar-se, i que després no s'hi insisteix, i que es converteixen en gran utilitat per els súbdits"

Maquiavel El príncep VIII

4: DITES SOBRE LES CONSEQÜÈNCIES DE LES ACCIONS

La conseqüència d'una acció és allò que se'n deriva

El poble, que és molt pràctic, sap molt bé que les accions de vegades tenen conseqüències imprevistes o no volgudes i ens alerten

Algunes dites populars són aquestes:

"La pedra quan surt de la ma, no sap on va"

"Qui no guarda quan té, no té quan és menester"

"Gat escaldat, amb aigua tèbia en té prou"

"Qui guisa dolç, guisa per a tots. Qui guisa salat, guisa pel gat"

"D'on no n'hi ha, no en pot rajar"

"Quan el pare no té pa, la família fa ballar"

"Qui vulgui peixet, que es mulli el culet"

"Qui de jove no treballa, quan és vell dorm a la palla"

"Qui sembla tronades, recull tempestes"

"Si aixeques massa el porró, potser aniràs de cantó"

"Qui es posa a jugar, tant pot perdre com guanyar"

"El que puguis fer avui, no ho deixis per demà"

"Pastor que fa culleres, mal guarda les ovelles"
"Pagès peresós, pagès miseríós"
"Caçador assegut, sarró buit"
"Si vols estar ben servit, fes-te tu mateix el llit"
"Qui ho ha embolicat, que ho aclari"

5: LA RESPONSABILITAT

En el text anterior hem vist dites que ens adverteixen de quines són les conseqüències de determinades accions. Som responsables tant de les accions en si mateixes, com de les seves conseqüències.

Per exemple, agafem la primera dita: "la pedra, quan surt de la ma, no sap on va"; aquesta dita vol dir que si llences una pedra has de saber que, **encara que tu no vulguis** pots fer mal, la pedra es pot desviar i trencar quelcom, pot passar per allà davant un nen i fer-li mal etc, i **ets igualment responsable** del mal que facis.

No pots dir: **jo no ho sabia**: perquè o ets infantil o ets ximple.

Ni pots dir : **jo no volia** perquè aleshores ets irresponsable

El irresponsable és com un "menor d'edat" que vol una cosa i no les seves conseqüències; i no se'n adona que això es impossible. Per exemple: el que no vol estudiar i vol aprovar (o no vol suspendre) o el que vol robar i no vol anar a la presó

Les accions de les persones els hi son imputades (se'ls atribueixen i se'n han de responsabilitzar)

6: "BONES" INTENCIONS

Molta gent s'excusa amb la "bona" intenció. Per exemple diu:

-Jo volia estudiar, però no me'n he recordat..

-No era la meva intenció molestar quan he saltat sobre el peu d'aquell senyor gran...

-No volia atropellar ningú quan m'he saltat el semàfor...

-No sabia...

Però el mal ja està fet.

És un irresponsable

7: ELS EXIMENTS DE LA RESPONSABILITAT

En un judici hi ha "atenuants" o "eximents" de la culpa o de la responsabilitat. Es a dir, de vegades la persona ha actuat malament però no per estricta culpa seva sinó per:

Ignorància; per exemple, un estudia molt però no treu bones notes perquè no sap estudiar; un altre exemple: un nen actua malament quan és petit perquè no ha pogut aprendre.

Coacció exterior: per exemple ens obliguen a robar amenaçant-nos amb una pistola; no ho fem perquè volem.

Coacció interior: un actua obligat pels efectes de alguna droga o per una passió molt forta i incontrolable.

Mala sort: cada vegada que un intenta fer una cosa, algun succés fortuït li impedeix; aleshores diem que és "gafe" o desgraciat.

PRÀCTICA 1

Títol: Què és mitjà i què es finalitat?

Objectiu: distingir mitjans de finalitats

Tècnica de treball: Classificar

Tipus d'activitat: Grupal. Posta en comú.

Previsió: Llegit els textos nº 1 i 2

Descripció:

Assenyala en el quadre els fets que són mitjans i els que són finalitats. Posa una X a la casella corresponent: mitjà o finalitat. Si són mitjans posa per a què ho són en la casella de finalitat. Continua omplint la taula com en els exemples:

Coses	és mitjà per	És una finalitat
El diner	X	Poder fer coses
El menjar bé		X
Estudiar		
Fer exercici		
Enamorar-se		
posar-se el despertador		
Posar-se una injecció		
dormir		

Contesta:

Els mitjans poden ser indesitjables?
I les finalitats?

Durada: 10 min

PRÀCTICA 2

Títol: La finalitat justifica els mitjans?

Objectiu: Aplicar la màxima de que "la finalitat no justifica els mitjans" a actuacions concretes

Tècnica de treball: 1.-Plafó integrat (veieu a la introducció, el funcionament) 2.- Lectura del portaveu a la classe

Tipus d'activitat: Classificació grupal 2.- Posta en comú

Previsió: Llegir el text nº 3. Elegir ambaixadors i informadors i portaveu del grup

Descripció:

1: Decidiu si justifiqueu els mitjans que esmentem a baix per a la finalitat que es proposen obtenir. Poseu per què els justifiqueu o no justifiqueu. Comenteu-ho amb el grup del costat i, per últim, preneu una postura definitiva que 2: el portaveu del grup llegirà a classe.

- 1.-Robar als rics com a mitjà per a donar diner als pobres
- 2.-Matar terroristes com a mitjà per a que ells no assassinin més
- 3.-Torturar a un suposat assassí per a que "confessi"
- 4.-Copiar per aprovar un examen
- 5.-Fer el que diu Maquiavel: que el rei utilitzi una crueltat una sola vegada que sigui de gran utilitat pels súbdits. Per exemple: que mati al rei d'un altre país com a mitjà per a que no li declari la guerra.
- 6.- Que es posin escoltes telefòniques com a mitjà per detenir uns lladres

Durada: 30 min

PRÀCTICA 3 (continuació)

Títol: Per què no estan bé els actes anteriors?

Objectiu: Aplicar les màximes morals generals als actes particulars

Tècnica de treball: Exercici d'aplicació de normes

Tipus d'activitat: Grupal i posta en comú

Previsió: Llegiu el text 6 de la unitat anterior (unitat 5.1) (Títol del text: "Màximes en que es condensa la llei moral")

Descripció:

Apliqueu a les accions anteriors cada una de les màximes que figuren en el text que hem esmentat i escriviu el què en resulta

Durada: 10 min

PRÀCTICA 4

Títol: Quina és la conseqüència?

Objectiu: comprendre la repercussió que té qualsevol acció

Tècnica de treball: 1: resposta a les qüestions 2.-Posta en comú de les qüestions subsegüents b i c

Tipus d'activitat: 1: grupal 2: posta en comú

Previsió: Llegir el text n° 4, 5 i 6. Elegir un portaveu per llegir les redaccions a la classe

Descripció:

1: Contesteu:

a.-Destriar en cada dita l'antecedent i la conseqüència

b.-Escriure si esteu o no esteu d'acord amb aquesta dita i per què

c.-Exemplifiqueu cada dita (distribuïu-les entre els membres del grup) amb una breu història (3 línies) en la qual hi surti una persona que vol l'antecedent i no vol la conseqüència (Un irresponsable)

Durada: 45 min

PRÀCTICA 5

Títol: La responsabilitat i els eximents

Objectiu: sotmetre a reflexió crítica una dita popular

Tècnica de treball: 1: Discussió en grup 2: lectura a classe

Tipus d'activitat: 1: grupal 2: Posta en comú

Previsió: Llegiu el text 5, 6 i 7. Elegir portaveus de grup (PG)

Descripció:

1.-Poseu si creieu que sempre és vàlida la frase: "Qui la fa la paga"

2.-Poseu exemples d'eximents o excepcions a aquesta màxima.

Durada: 15 min.

PRÀCTICA 6

Títol: El que està a la presó és ximple o és dolent?

Objectiu: Distingir la responsabilitat moral de l' asocial

Tècnica de treball: 1.- Respostes al qüestionari 3.- Debat

Tipus d'activitat: 1.- En grup o individual 2.- Tota la classe

Previsió: Elegir un moderador, un secretari i un portaveu de grup

Descripció:

1.- Contesteu:

-Els delinqüents són "responsables" de les seves accions?

-Posa un exemple de delictes amb cada un dels eximents

-L'existència de presons és una prova de la desigualtat social?

-Les presons són útils?

-Les presons són necessàries?

-Què afegiries i que trauries a les presons actuals?

2.-Després obriu el debat

Durada: 45 h

PRACTICA 7 (Alternativa amb l'anterior)

Títol: Coneixes algú que sigui així?

Objectiu: Prendre consciència del paper de la justícia

Tècnica de treball: Comentari de text

Tipus d'activitat: Grupal

Preparació:

Descripció:

L' autor ens parla de unes persones que sempre es comporten de manera irresponsable.

La pregunta que ens fa es

a) si ens podem enfadar amb elles

b) Per què l'autor diu que són com el vent que ens molesta però no podem enfadar-nos amb ell?

c) Quan ens podem enfadar amb algú i quan no?

d) Si fan barbaritats, que cal fer amb elles?

e) Què penses tu d'aquestes persones?

Text:

"Y se han vuelto a reír a gritos. y Johnny ha considerado conveniente correr por el estudio dando grandes saltos de contento, y entre él y Art han bailado sin música, levantando y bajando las cejas para marcar el compás. es imposible impacientarse con Johnny o con Art, sería como enojarse con el viento porque nos despeina".

Cortazar El perseguidor Alianza Cien p 36

Durada: 15 min

PRÀCTIQUES D'APROFUNDIMENT.

1.- Buscar als diaris notícies sobre accions fetes de manera irresponsable.

2.- Passar una pel·lícula sobre "polícies paral·leles" o "utilització de mitjans il·lícits per part de la policia" i contestar a preguntes formulades pel professor sobre la pel·lícula o bé, fer seguir a seva projecció, un debat.

3.- Una cosa la fa tothom. Per això és bona? Posa exemples en que no sigui així.

4.- paraules creuades: troba 7 paraules relacionades amb la ètica

LCIMA

ARUCL

RFILT

OTERD

MITJA